

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา 3 ประการคือ ศึกษาลักษณะบริบทและการจัดการของปางช้างที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่อชุมชน โดยรอบในพื้นที่ และเพื่อศึกษาสาเหตุของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการจัดการแก้ไขต่อไป โดยศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ

สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการศึกษา
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อันประกอบไปด้วย ศึกษาลักษณะบริบทและการจัดการของปางช้างที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่อชุมชน โดยรอบในพื้นที่ และศึกษาสาเหตุของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการจัดการแก้ไขต่อไป โดยศึกษาในพื้นที่ตำบลเมืองกีด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และได้นำเสนอตามประเด็นดังนี้

จากผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า บริบทพื้นที่ปางช้างส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน กิจกรรมหลักของแต่ละปางช้างนั้น สามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมที่อยู่ในส่วนของบริเวณลานแสดงช้าง และส่วนของบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยใช้ช้าง และสัตว์บกประเภทอื่นเป็นพาหนะเพื่อการท่องเที่ยว เช่น วัว ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ ในส่วนของพื้นที่ที่ตั้งนั้น ทั้งปางช้างแม่แตง ปางช้างแม่ตะมาน ปางช้างโชคชัย ตั้งอยู่บนพื้นที่ใกล้ลำน้ำแม่แตงส่วนหนึ่งเป็นเหตุผลที่เนื่องมาจากกิจกรรมของปางช้างที่ต้องใช้ลำน้ำแม่แตงเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่กิจกรรม ในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ในปางช้าง ทุกที่จะประกอบไปด้วยคนในหมู่บ้าน อีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำนวนช้างนั้นทั้ง 3 ปางช้างจะมีช้างจำนวนโดยเฉลี่ย 40-50 เชือก โดยมีทั้งช้างที่ปางช้างเป็นเจ้าของ รวมถึงช้างที่เช่ามาจากพื้นที่อื่น ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของปางช้างประกอบด้วยไฟฟ้า และประปา ซึ่งไฟฟ้าได้ใช้จากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ส่วนประปาใช้น้ำจากลำน้ำแม่แตงและประปาภูเขา

ในส่วนของการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้าง เป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่อชุมชนโดยรอบในพื้นที่นั้น ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านแม่ตะมาน หมู่บ้านทุ่งละคร หมู่บ้านเมืองกีด มีลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน ยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม แต่มีการปรับเปลี่ยนพืชที่เพาะปลูก เช่น เริ่มปลูกพืชเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ เพื่อขายให้กับปางช้าง เช่น ข้าวโพด ส่วนในการตั้งถิ่นฐานพบว่า มีคนจากต่างถิ่นเข้ามาอยู่มากขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากที่อื่น เช่น กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่เข้ามาทำงานในปางช้างต่างๆ ได้เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่มากขึ้น ในส่วนของการประกอบอาชีพ ยังคงมีทั้งเกษตรกรรม และพนักงานในปางช้าง รวมถึงบางส่วนก็รับจ้าง เป็นพนักงานเอกชนภายนอก ในส่วนของผลกระทบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่อชุมชนโดยรอบในพื้นที่นั้น ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบมีทั้งในส่วนของผลกระทบทางบวก และผลกระทบทางลบ กล่าวคือ ทั้ง 3 หมู่บ้านได้รับผลกระทบในทางบวกที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการสร้างรายได้ที่มาจากการทำงานที่ปางช้าง ทั้งในรูปแบบของการเป็นพนักงาน คนนำเที่ยว ควาญช้าง รวมถึงการปลูกพืชที่เป็นอาหารช้าง เช่น ข้าวโพด ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมมากยิ่งขึ้น ประกอบอาชีพทำงานในปางช้างสลับกับการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ผลกระทบทางบวกจากการสร้างปางช้างนั้นยังช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนกลับเข้ามาทำงานมากขึ้น ทำให้เกิดการพบปะพูดคุยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบางส่วนได้ลดน้อยลง เช่น กิจกรรมทางพุทธศาสนาในช่วงวันหยุด เนื่องจากต้องไปทำงานในปางช้าง ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เป็นต้น

ผลกระทบทางลบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวต่อชุมชนโดยรอบในพื้นที่นั้น ทั้ง 3 หมู่บ้านพบปัญหาในเรื่องระบบสาธารณสุขปกของหมู่บ้าน เช่น ลำน้ำแม่แตงซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีวิต เกิดความเสื่อมโทรม และน้ำเสีย ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก รวมถึงประปาภูเขาที่เสียหายเนื่องจากช้างเหยียบท่อส่งน้ำ จึงทำให้ต้องมีการซ่อมแซมบ่อยครั้ง ในส่วนของคมนาคมได้รับผลกระทบจากถนนเสียหายเนื่องจากใช้งานอย่างหนักในช่วงท่องเที่ยว นอกจากนี้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เช่น ปัญหาเรื่องการหาของป่าที่หาได้น้อยลง เนื่องจากสภาพป่าที่มีความเสื่อมโทรม และในส่วนของปัญหาการแย่งงานกันระหว่างคนต่างถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาทำงานในปางช้าง ทำให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องตำแหน่งการทำงาน

แนวทางในการจัดการแก้ไขนั้น ได้มีการให้ข้อเสนอจากชุมชนเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นทางลบมีการสร้างกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ เช่น การปรับค่าเสียหาย ซึ่งแต่ละหมู่บ้านอยากให้มีการติดตามอย่างเข้มงวด การกำหนดพื้นที่ไว้ผลิตอาหารสำหรับช้าง หรือมีการส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านปลูกพืชที่เป็นอาหารของช้าง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน การจัดสรรเขตพื้นที่ในการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน เช่น พื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ก็ห้ามนำช้างเข้าไป รวมถึงลำน้ำแม่แตงควรมีข้อบังคับในการใช้ประโยชน์ เพื่อไม่ให้เกิดน้ำเสีย กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มเติม และควรมีการควบคุมเรื่องการถือครองที่ดินในหมู่บ้าน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆในชุมชน

นอกจากการนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างปางช้างแล้วนั้น ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ได้ข้อเสนอระดับนโยบาย เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จากกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้แก่เทศบาลตำบลคีรีช้าง ประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงปางช้าง และเจ้าหน้าที่รัฐ จากการประชุมกลุ่มย่อยได้ประเด็นในการแก้ไขปัญหา อยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาในการจัดการทรัพยากรจะต้องพัฒนาและสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยเน้นในการสอดส่องดูแลจากผู้ประกอบการ ชุมชน และเจ้าหน้าที่ทำงานร่วมกัน รวมถึงข้อตกลงในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่นั้น และการปรับใช้สถานที่ท่องเที่ยวภายในตำบลในการสร้างรายได้และเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนได้รับประโยชน์ เนื่องจากว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นในบางส่วนชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการได้มีข้อตกลงร่วมกัน

5.2 อภิปรายผล

ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนบริเวณใกล้เคียงปางช้าง ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านแม่ตะมาน หมู่บ้านเมืองกืด หมู่บ้านทุ่งละคร เกิดผลกระทบทั้งในทางบวก และในทางลบ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ชุมชนรับรู้ เปลี่ยนแปลงวิถีในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการประกอบอาชีพ แนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนต้องการพัฒนาปรับปรุงในส่วนของคุณลักษณะกายภาพของพื้นที่ เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนบริเวณใกล้เคียงปางช้าง ผลการศึกษาพบว่าผลกระทบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของหมู่บ้านในตำบลกืดช้าง ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุขบุคคลของคนในตำบล กล่าวคือ ปัญหาการสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำ ได้แก่ แม่น้ำเน่าเสียเนื่องจากการลงไปใช้น้ำของช้างจากปางช้าง และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ของป่าที่คนในหมู่บ้านหาได้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้ลดน้อยลงเนื่องจากการเข้ามาบุกรุกพื้นที่ของช้างจากปางช้าง จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวของปางช้าง ซึ่งหมู่บ้านแม่ตะมาน หมู่บ้านกืดช้าง หมู่บ้านทุ่งละคร พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ดังที่วรรณ วรณานิช (2546) กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ก่อให้เกิดผลิตภาพที่เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจในระยะยาว (Unproductive Sector) แต่กลับดึงเอาทรัพยากรส่วนรวมต่างๆ โดยเฉพาะป่าไม้ และที่ดินมาใช้ในการพัฒนาในภาคการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากร สร้างความไม่เท่าเทียมในการใช้ทรัพยากรและการกระจายรายได้ เนื่องจากผลประโยชน์ที่ได้รับมักจะมีการกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะกลุ่มผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเท่านั้น โดยจากการศึกษาผลกระทบทางสังคมจากการสร้างปางช้างของพื้นที่ตำบลกืดช้าง ได้รับผลกระทบจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน เนื่องจากพื้นที่ตำบลกืดช้างประกอบด้วยปางช้างหลายแห่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มีนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลกืดช้างเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับ มนัส สุวรรณ (2538) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านแรกคือ ผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม ประชาชนมีความเป็นอยู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการตื่นตัวด้านการศึกษา เกิดการอพยพโยกย้ายเพื่อโอกาสในการทำงาน ส่งผลต่อโครงสร้างประชากรทำให้การ

ย้ายออกและย้ายเข้าเปลี่ยนไป ปัญหาหญิงบริการ อาชญากรรม ปล้นจี้ชิงทรัพย์ การค้ากำไรเกินควร และปัญหาการทำวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้า ด้านที่สองคือผลกระทบทางเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอาชีพของประชาชน จากภาคเกษตรหรือรับจ้างเข้าสู่ภาคบริการ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค ประชาชนมีรายได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันก็มีรายจ่ายมากขึ้นเช่นกัน สินค้ามีราคาแพงขึ้น ด้านสุดท้ายคือ ผลกระทบทางด้านนิเวศวิทยา สิ่งก่อสร้างที่เกิดตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ทำลายองค์ประกอบทางชีวภาพของพื้นที่ พืชและสัตว์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศถูกทำลาย ทำให้ระบบความสัมพันธ์ในระบบนิเวศได้รับผลกระทบตามไปด้วย ความมั่นคงของระบบนิเวศลดลง จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนบริเวณใกล้เคียงปางช้าง ซึ่งได้แก่ หมู่บ้านแม่ตะมาน หมู่บ้านเมืองกุด หมู่บ้านทุ่งละคร นั้นพบปัญหาที่คล้ายคลึงกันในด้านผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม ซึ่งจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มมากขึ้น เช่น การเข้ามาทำงานของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเข้ามาทำงานในปางช้างและตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยในพื้นที่ เกิดปัญหาการแข่งขันในพื้นที่มากขึ้น โดยผลการศึกษาได้พบผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจทั้งในด้านบวกและด้านลบ แต่ผลกระทบทางเศรษฐกิจนั้นค่าบวกก็ค้ำชั่งจะมีผลกระทบทางบวกมากกว่าทางลบ ผลกระทบทางลบด้านเศรษฐกิจนั้นเป็นเพียงแค่การเสียที่ดินทำกินซึ่งทำให้คนในหมู่บ้านบางส่วนไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้เหมือนเดิม ในส่วนของสินค้าราคาแพงจากการศึกษาไม่พบปัญหานี้ เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นของคนในชุมชนจึงไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผู้วิจัยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลกุดช้าง โดยผลกระทบทางสังคมตำบลกุดช้างมีการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้มีการศึกษาในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ก้องไพโรจน์ ดันสุชาติ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนจากโครงการสวนสัตว์กลางคืน

จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระหว่างที่มีการดำเนิน โครงการสวนสัตว์กลางคืนจังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านตองกาย บ้านฟ่อน บ้านหนองควาย บ้านตองกายเหนือ โดยเฉพาะหมู่บ้านตองกายเหนือได้รับผลกระทบมากที่สุด ดังนี้

ผลกระทบทางสังคม ประกอบด้วย วิถีการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิถีการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดระบบความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งทางความคิด การลดความศรัทธาต่อผู้นำชุมชน และเกิดความสัมพันธ์เชิงหวาดระแวงของคนภายในชุมชนต่อคนภายนอกชุมชนที่มีการเคลื่อนย้ายไปภายในโครงการเพื่อทำงาน ผลกระทบต่อระบบการผลิตและเศรษฐกิจ ได้แก่ การสูญเสียพื้นที่ดินทำกิน การถือครองที่ดินโดยคนภายนอกชุมชนมีมากขึ้น โครงการได้รื้อกล้าพื้นที่วัดส่งผลให้วัดต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ดังกล่าว ขณะเดียวกันก็ส่งผลในด้านบวกต่ออาชีพการค้าขายที่รายได้เพิ่มขึ้นจากการขายอาหารให้กับแรงงานที่เข้ามาทำงานภายในโครงการ รวมถึงผู้ที่รับจ้างเขียนป้ายจะมีรายได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน และในส่วนของระบบความเชื่อชุมชน โครงการสวนสัตว์กลางคืนจังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้าไปทำให้เกิดขึ้นจนทำให้ชาวบ้านสูญเสียขวัญและกำลังใจ จากผลการศึกษาพบว่า มีความคล้ายคลึงกันทั้งในส่วน of ผลกระทบทางบวก และทางลบ กล่าวคือ ในผลกระทบด้านเศรษฐกิจในทางบวกมีความคล้ายคลึงกันกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเกิดขึ้นของปางช้างซึ่งเป็นธุรกิจท่องเที่ยวช่วยในการส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชน ทั้งในลักษณะของการทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ในปางช้าง รวมทั้งการเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับพืชอาหารสัตว์ ซึ่งในส่วนนี้ทำให้ชุมชนมีรายได้และแนวทางในการประกอบอาชีพมากขึ้น แต่ในทางกลับกันผลกระทบทางลบก็มีความคล้ายคลึงกันเช่นกัน เช่น การเปลี่ยนการถือครองที่ดินให้กับนายทุน เพื่อใช้สร้างรีสอร์ท หรือปางช้าง เป็นต้น ในส่วนของวิถีการดำรงชีวิตไม่พบปัญหาระบบความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งทางความคิด แต่พบปัญหาในลักษณะของการเข้ามาของคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในปางช้างทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในตำบลและเกิดปัญหาความขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน

เช่นเดียวกับ โสรดา กาวารี (2551) ได้ทำการศึกษาผลกระทบทางสังคมด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนจากโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน กรณีศึกษาบ้านแม่มาลัยและบ้านดงป่าตัน ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษามีความคล้ายคลึงกัน โดยมีทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ กล่าวคือ ในอนาคตหากมีโครงการก่อสร้างระบบขนส่งด้วยสายพาน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอนอาจจะส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ต่อ

บ้านแม่มาลัยซึ่งเป็นย่านการค้าเก่าแก่และบ้านดงป่าตันซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีต้นทาง อาจเกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิต คาดว่าจะเกิดผลกระทบทางบวก เช่น การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เกิดการจ้างงาน ซึ่งผลการศึกษาที่มีความคล้ายคลึงกันในประเด็นผลกระทบทางบวกในด้านเศรษฐกิจที่การพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้คนในตำบลมีรายได้ที่สูงขึ้น รวมถึงเป็นแหล่งงานที่สำคัญให้กับคนในตำบล

ในการศึกษาครั้งนี้ผลการศึกษาได้แสดงถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นจากปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรและระบบนิเวศ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ยศ สันตสมบัติ (2544) ได้ทำการศึกษากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจและการจัดการทรัพยากรของชุมชน คือ แบบแผนการดำเนินชีวิตที่เป็นไปในลักษณะของการลอกเลียนแบบนักท่องเที่ยว การสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความเป็นตัวตน ความไม่เท่าเทียมจากการกระจายผลประโยชน์ คือเลือกที่จะหยิบยื่นผลประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้นำหมู่บ้านเพียงบางกลุ่ม การใช้ทรัพยากรที่เกิดความขาดแคลน เนื่องจากการใช้น้ำของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ ของเสียจากการอยู่อาศัยต่างๆ จากผลการศึกษาพบว่า มีความคล้ายคลึงกันทั้งในส่วนของการใช้ทรัพยากรที่เกิดความขาดแคลน เนื่องจากการใช้น้ำของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม กล่าวคือชุมชนพบปัญหาทางสภาพแวดล้อม เช่น การเน่าเสียของลำน้ำแม่แดง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในชุมชน รวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณสุขโลก เช่น ท่อประปาภูเขาเสียหายเนื่องจากการเดินของช้าง สภาพถนนภายในหมู่บ้านที่ชำรุดเสียหาย จากการใช้งานหนัก เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจจากการสร้างปางช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เสนอข้อเสนอแนะได้ดังนี้

- 1) การจัดการทรัพยากรภายในชุมชนนั้นจะต้องคำนึงถึงกลุ่มที่มีความหลากหลายในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การสร้างอาชีพ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ เป็นต้น
- 2) การจัดการทรัพยากรในชุมชนนั้น ควรจะต้องมีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชน โดยข้อตกลงที่เกิดขึ้นนั้น มาจากการประชุมหารือเพื่อหาแนวทางร่วมกัน โดยมองถึงสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นหลัก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวสามารถอยู่ควบคู่กันกับชุมชนได้อย่างสมดุลและยั่งยืน
- 3) การนำไปสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ควรจะเป็นความร่วมมือกันทั้ง ส่วนของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน เพื่อสร้างความเป็นเครือข่ายในการจัดการดูแลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การสอดส่องดูแลในพื้นที่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง
- 4) กระแสการท่องเที่ยวตามธรรมชาติเป็นจุดสนใจที่นำนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ เข้ามาร่วมกิจกรรม ดังเช่นปางช้างที่ได้ทำการศึกษาพบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงต้องควรจัดการพื้นที่ในการรองรับที่เหมาะสม ถ้าไม่ควบคุมจัดการที่ดี จะส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของพื้นที่ และการรองรับที่ไม่ได้มาตรฐาน การจัดการสาธารณสุขปโภคจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น รวมถึงเส้นทางการคมนาคม